

Секція: Податкова політика України в розрізі трансформаційних процесів

Міщук О.В.

к.е.н., доцент кафедри

економіки підприємства, фінансів, обліку та аудиту

Уманського державного педагогічного університету

імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

ПОДАТКИ В СИСТЕМІ СТИМУЛІВ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ СУБ'ЄКТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Пріоритетним вектором сучасного розвитку є забезпечення конкурентоспроможності економіки шляхом залучення підприємств реального сектора до реалізації ключових напрямків інноваційного розвитку та стимулювання їх інноваційної активності. Останнє можливе при досягненні балансу між інтересами бізнесу та загальнонаціональними пріоритетами з використанням податкових механізмів. Адже стимулюючу та регулюючу функції податків активно почали використовуватися в країнах Заходу ще в 50-60-х рр. минулого століття з метою прискорення процесів оновлення основних фондів, зростання обсягу витрат на проведення НДДКР та активного впровадження у виробництво інноваційної продукції.

Загалом податки є інструментом реалізації державної політики за якої відбувається створення режиму податкового сприяння або для всіх суб'єктів національної економіки, або за принципом вибіркової - для підприємств пріоритетних видів економічної діяльності, для експортерів у цілому або експортерів конкретних видів продукції, для суб'єктів малого бізнесу, для інноваційно активних підприємств, для іноземних інвесторів тощо [4]. Зазначимо, що податки відносяться до непрямих механізмів стимулювання інноваційної діяльності і є більш економічно обґрунтованими ніж прямі. З одного боку, такий вид стимулювання зберігає самостійність суб'єктів

інноваційної діяльності, знижує рівень їх залежності від перебігу бюджетного процесу. З іншого боку, такий вид підтримки більше сприяє інноваційній діяльності, тому що податкове стимулювання не є безпосередньою підтримкою конкретних фірм та не спотворює конкуренцію.

Переваги податкових інструментів обумовили той факт, що сьогодні вони є невід'ємними складовими податкових систем більшості країн світу. Показово, що 26 з 34 країн-членів ОЕСР пропонують для бізнесу податкові стимули для здійснення НДДКР. Серед країн, що не входять до організації, таку практику активно застосовують Бразилія, Китай, Індія, Російська Федерація, Сінгапур та Південно-Африканська Республіка та інші.

Одним з найдієвіших та найпоширеніших інструментів підтримки та стимулювання інноваційної діяльності є податкові пільги, зокрема інвестиційний податковий кредит, дослідницький податковий кредит, інвестиційна податкова знижка. Поширеність цих інструментів податкової підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності обумовлена їх привабливістю як для держави, так і для підприємств [3].

Зазначимо, що встановлення об'ємних пільг характерне для країн, державна інноваційна політика яких спрямована в першу чергу на зростання кількості інноваційно-активних підприємств, зокрема, за рахунок залучення малого бізнесу. Лідерами у запровадженні пільг є Японія і США. Що стосується України - спеціальне податкове стимулювання інноваційної діяльності аналогічно досвіду європейських країн в країні не застосовується [1, с. 130].

Про певну оптимізацію податкового стимулювання інноваційної діяльності стало можливим вести мову з моменту ухвалення Верховною Радою України Податкового кодексу [2]. Це пов'язано з тим, що вищезгаданий документ передбачає відновлення спеціального режиму оподаткування для суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти на основі інноваційних технологій, пов'язаних з модернізацією діючих та створенням нових виробництв (підприємств); відновлення спеціального режиму оподаткування

для технологічних парків; унормування використання інвестиційного податкового кредиту; поетапне зниження ставки податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість; чіткі та різноманітні штрафні санкції для суб'єктів господарювання в разі не цільового використання наданих пільг тощо.

Однак, в Податковому кодексі в більшій мірі здійснено не відновлення стимулювання інноваційної діяльності з використанням податкових регуляторів, а реформування системи й методів адміністрування податків і зборів (обов'язкових платежів). У прийнятому кодексі відсутні такі терміни як «інновації», «інноваційна діяльність», «інноваційна продукція/продукт», «комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності», «інноваційно-активне підприємство» тощо, що не дозволяє реальним інноваторам знаходити своє місце у податкових правовідносинах [1, с. 130].

Тому з метою ефективного використання податкових стимуляторів в інноваційній діяльності необхідно в першу чергу внести чіткі зміни в Податковий кодекс в частині пільгового оподаткування доходів новостворених підприємств у разі реалізації ними високотехнологічної продукції, експорту високотехнологічної продукції, придбання нових технологій, отримання доходів в результаті застосування винаходів; запровадити диференційовані амортизаційні відрахування; розробити механізм податкового стимулювання нових малих та середніх підприємств та проведення підприємствами наукових та дослідно-конструкторських робіт; використовувати податкове стимулювання реалізації інноваційних проектів і проектів по трансферу технологій в пріоритетних галузях; ввести пільгове оподаткування доходів від використання винаходів підприємствами України [1, с. 131-132]. Водночас для регулюючого впливу держави в інноваційній сфері недостатньо встановлення податкових пільг. На нашу думку, податкова політика держави повинна бути також націлена на підвищення мотивації суб'єктів національної економіки до розробки та впровадження інновацій шляхом зниження податкового тягаря в цій сфері.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності та пропозиції щодо доповнень до законодавства. Проект ЄС “Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні”. – К. : Фенікс, 2011. – 349с.
2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронне джерело] // Інтернет-портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
3. Щодо доцільності запровадження податкових механізмів стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку в Україні: аналітична записка [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1315/>
4. Ясенова І.Б. Систематизація заходів податкового стимулювання інноваційного розвитку економіки / І.Б. Ясенова, Є.В.Лазарєва // Економічні інновації. Регіональний та секторальний розвиток інституційне, інфраструктурне та інструментальне забезпечення: зб. наук. праць. – Одеса, 2012. – Вип. 49. – С. 139-147.